

קרב גבורה או קרב מוצלח?

ביקורתו על ספרו של אלישיב שמשי "איפה אני נמצא לעזאזל" ("החוקר התברבר בשטח", מערכות 406) עוסק אל"ם משה גבעתי בהשוואה בין זוטות מחקריות לשם הוכחת טענותיו. בכך הוא מחטיא את הסוגיה העיקרית האמורה להטריד חוקר מקצועי: מדוע באמת קרה מה שקרה? אל"ם גבעתי מתעקש להתעלם מהכישלונות הרבים בניהול המערכה על החרמון ומסתפק בכך שהוא מכנה אותו "קרב גבורה" - וכך יוצא שהוא זה החוטא למחקר ההיסטורי ולא שמשי

אל"ם (מיל') יהודה וגמן

הביקורת על ספרו של שמשי ורוח הדברים שניתן ללמוד ממנו מלמדות על מחקר רחב יותר שמטרתו היא, ככל הנראה, להפוך את שרשרת הכשלים המקצועיים הקשורים בניהול שלושת קרבות החרמון - קרב ההגנה ושני קרבות ההתקפה - למורשת קרב הרואית ותול לא. זוהי שיטה בדוקה ומוכחת לסיכולה של ביקורת עניינית, שאם תתקיים, אזי ניתן להניח שתביא במלחמה הבאה לצמצום הגורמים שהביאו לכך שקרב החרמון של גולני במלחמת יום הכיפורים מוכר היום יותר בשל היותו קרב גבורה ופחות בשל היותו קרב מוצלח.

אם מטרתו של גבעתי היא להקטין את מספר הנפגעים בקרב הבא של גולני - ואני מניח שזהו חלק ממטרת מחקרו - כדאי שיסיק את המסקנות הכואבות, מקרבות החרמון ולא יעסוק במה שנראה, לפחות לאור מאמרו ב"מערכות", כלוליינות מילולית, שתפקידה להטות את לב הקורא מהעובדות הלא נעימות הקשורות בקרבות האלה. אלה ראיות לדיון מקצועי ולא לחוקר שיסביר, למשל, כי המוצב נכבש על-ידי הסורים למרות "קרב הגבורה" שניהלו המגינים, שרובם המכריע כלל לא נפגע בקרב, כמו גם תיאורו את ההתקפה הראשונה שבה

רס"ן ולא סא"ל - או שעת היציאה של הכוח למשימה - 1800 ולא 1900 - כדי להוכיח עד כמה הספר "איפה אני נמצא לעזאזל" כולו הוא כזה "שאינן למפקדי צה"ל מה ללמוד ממנו". לא פחות תמוהה

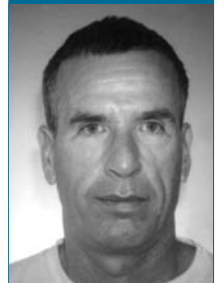
על פי השקפתו של גבעתי אסור לכנות את ההתקפה ההיא "ניסיון נפל", כפי ששמשי מכנה אותה בספרו, גם מכיוון שנהרגו בה 23 לוחמים וגם מכיוון שהיא "כמעט" הצליחה

היא המלצתו שהוצאת "מערכות" תפיץ ספרות העוסקת בקרבות צה"ל רק באישור "האח הגדול" - מחלקת היסטוריה. אילו כך היה מתרחש, לא היה מתפרסם ולו ספר אחד על מלחמת יום הכיפורים, שמחלקת היסטוריה כמעט שמתעקשת שלא לחקור אותה ובוודאי שמצליחה למנוע כל פרסום פומבי עליה מטעמה. לא קראתי את כל מחקרו של גבעתי על קרב החרמון, אך קריאת מאמר

בחוברת "מערכות" האחרונה מתגולל אל"ם (מיל') משה גבעתי על ספרו של אלישיב שמשי "איפה אני נמצא לעזאזל". ביקורתו של גבעתי, שהוא חוקר במחלקת היסטוריה, מתמקדת בעובדות המוצגות אצל שמשי בנוגע לקרב של חטיבת גולני על החרמון במלחמת יום הכיפורים. אקדים ואומר כי אין בכתיבתי כאן משום ביקורת על מפקדי גולני במלחמת יום הכיפורים, וכוונתי כאן להעיר בלבד על דרך המחקר של הקרב, כפי שהיא משתמעת ממאמרו של גבעתי. אין עוררין על כך שמפקדי גולני עשו מעל ומעבר במסגרת מה שניתן היה ומה שידעו לעשות אותם המפקדים באותה המלחמה, והדברים ידועים ונכונים גם בנוגע לשאר המפקדים של אותה המלחמה.

תמהני מדוע דווקא בעת הזאת נדרש גבעתי לביקורת כה חריפה על ספר שיצא לאור לפני חמש שנים. עוד יותר מוזר לטעמי השימוש שהוא עושה בפרטים שהם במקרה הזה שוליים לחלוטין, כמו, למשל, דרגתו של מג"ד 51

מדריך צבאי בכיר במחלקת ההדרכה במז"י

אם מטרתו של גבעתי היא להקטין את מספר הנפגעים בקרב הבא של גולני כדאי שייסיק את המסקנות הכואבות מקרבות החרמון ולא יעסוק במה שנראה, לפחות לאור מאמרו ב"מערכות", כלוליינות מילולית, שתפקידה להטות את לב הקורא מהעובדות הלא נעימות הקשורות בקרבות האלה

שיכול היה לחסוך מעצמו ומיחידותיו חלק ניכר מהעמימות ומחוסר השליטה שהתרחשו בפועל בשני הקרבות. הדבר נכון לבעיות שצצו בתחום הניווט וההתמצאות, לכשלים בהפעלת הארטילריה, לסוגיית החזרה על כיוון ההתקפה – שהוכח כי הוא כושל כבר בהתקפה הראשונה – לתפקודם של המפח"ט ושל החפ"ק ולעוד שלל עניינים

שספג הכוח ומידת ההקרבה של החיילים בקרב די בהם כדי לקזז את עובדת הכישלון של אותו הכוח ושל מפקדיו בביצוע משימתם באותו הקרב. כאמור, לא קראתי את כל מחקרו של גבעתי, אך אני מקווה שהוא חקר לעומק גם את הסיבות לכך שבשני הקרבות על החרמון היה למח"ט גולני ולמטהו די זמן – שלא נוצל – לביצוע נוהל קרב ראוי,

"כמעט" הצליח הכוח לכבוש, שוב ב"קרב גבורה", את המוצב, אבל "למרבה הצער" נבלם עלידי הסורים. למען הסר ספק – על פי השקפתו של גבעתי אסור לכנות את ההתקפה היא "ניסיון נפל", כפי ששמשי מכנה אותה בספרו, גם מכיוון שנהרגו בה 23 לוחמים וגם מכיוון שהיא "כמעט" הצליחה! משמע, לפנינו תפיסה צבאית חדשנית שעל פיה מספר ההרוגים

כוח גולני על החרמון

חוקר קרב החרמון צריך לעסוק בעיקר: מדוע נכשל שם צה"ל שוב ושוב, במקום לפתוח בוויכוח קנטרני ונוקדני בדבר השעה המדויקת שבה הגיע הכוח ל"עיקול הטנק" - 0100 לפי גבעתי או 0200 לפי שמשי

הלקח המערכתי המרכזי שיש ללמוד מאותו הקרב.

על ההתקפה הראשונה, שהתבצעה ב־8 באוקטובר, כתב גבעתי שהיא התבצעה "ללא מידע מודיעיני, ללא סיוע אווירי וללא סיוע ארטילרי". האם במחקרו המקיף הוא שואל את השאלה המתבקשת מכך: מדוע יצא כך הכוח להתקפה? מכל מקום במאמר הביקורת שלו הנוגע לספרו של שמשי הוא נמנע מלעסוק בכך ומעדיף, משום מה, לעבור היישר לתיאורי הקרב והגבורה שנדרשה ללוחמים – גבורה שככל הנראה הם היו זקוקים לה גם כדי לפצות בכך על מחדלי ההכנות הלקויות, שבהן הוא נמנע מלעסוק, לפחות במאמר הנידון.

אם בהתקפה הראשונה ניתן היה לתרץ, בקושי, את הבעיות בנוהל הקרב ובניהולו בנסיבות של פרוץ המלחמה, הרי שהנסיבות האלה לא היו תקפות בהתקפה השנייה של גולני על ההר, שהתרחשה שבועיים לאחר מכן. ניתוח של אותה ההתקפה מלמד כי כמעט כל הכשלים של זו הראשונה, כולל נוהל הקרב השטחי וכיוון ההתקפה הקטלני, חזרו בה כאילו לא הופק ולו לקח אחד. גם על כך ראוי היה לשאול "מדוע" במקום לפתוח בוויכוח קנטרני ונוקדני בדבר השעה המדויקת שבה הגיע הכוח ל"עיקול הטנק" – 0100 לפי גבעתי או 0200 לפי שמשי.

גבעתי כתב, ובצדק, כי "חקר קרבות הוא עניין רציני". אלא ש"רציני" משמעו, לטעמי, מחקר שבו הפרטים הרבים הם רק מסד הנתונים לשלב הבא והחשוב הרבה יותר במחקר, שהוא הסקת המסקנות והפקת הלקחים לעתיד לאור התשובות לשאלות בנוגע לסיבות האמיתיות למה שהתרחש. העברת קרב מסוים לקטגוריית הגבורה בלבד, כפי שאני חושש שאכן התרחש במקרה הזה ולאור מאמרו של גבעתי, אינה הופכת אותו למוצלח והיא גם משבשת לחלוטין את היכולת להפיק ממנו מסקנות מקצועיות ראויות.

לאחר שהמח"ט הפסיק אותה קודם לכן, אך היא חודשה ברגע שקצין האג"ם של החטיבה קיבל את הפיקוד על הקרב עקב פציעתם של המח"ט ושל מג"ד 51.

המענה של גבעתי לסוגיית התפקוד הבעייתי של גולני בקרב השני בנוגע ליחסי הגומלין עם החטיבה השכנה הוא

**מחקר "רציני" משמעו,
לטעמי, מחקר שבו
הפרטים הרבים הם רק
מסד הנתונים לשלב הבא
והחשוב הרבה יותר
במחקר, שהוא הסקת
המסקנות והפקת הלקחים
לעתיד לאור התשובות
לשאלות בנוגע לסיבות
האמיתיות למה שהתרחש**

רק בהשוואת הסד"כ ביניהן. הוא אינו מזכיר – לפחות לא במאמר הביקורת שלו – במילה אחת את פרשת האי-תיאום בין שתי החטיבות, שהיא, לטעמי לפחות,

מקצועיים נוספים, הראויים למחקר מקצועי, שהוא תנאי להפקת לקחים אמיתיים.

בהקשר המערכתי של מבצע "קינור" יש לתת את הדעת לעובדה (שאינה מוזכרת במאמר, ואני מקווה שהמחקר מטעם מחלקת היסטוריה עוסק בכך) ששתי החטיבות – גולני (מוקטנת מאוד) ו־317 (2 גדודי צנחנים במילואים) פעלו באותה גזרה פיקודית במשימות נפרדות, אך ללא תיאום וללא מטרה משותפת לשתיהן. אילו נעשה תיאום כזה, הוא עשוי היה לקצר מאוד את הקרב כולו ולחסוך נפגעים רבים. החפ"ק של רמ"ט פצ"ן, שעמד בראש המבצע הדו-חטיבתי לא השכיל ליצור מראש תיאום וסיוע הדדי בין החטיבות, מה שאיפשר לסורים לבלום במחיר כבד את גולני במשך חמש שעות תמימות, כאשר באותו הזמן נמצאו שני גדודי צנחנים ללא כל מעש לא הרחק מהשטח השולט על אותם הסורים.

רק באור יום מלא ולאחר שגדוד 51 הוכחד כמעט כולו על גבעה 2072, החל החפ"ק הפיקודי לקדם את הצנחנים שמצפון ולהניע גם את העתודה לכיוון גזרת גולני. אלא שהמהלך הזה נעשה לאחר שהאויב כבר נשבר עקב ההפגזה הכבדה והמדויקת שחזרה לרדת עליו,

